

DEMOKRATI

- Folkstyre

FRÅGOR KRING DEMOKRATI

1. Allas åsikter är lika mycket värda?
2. För att bli svensk medborgare och få rösta måste man klara av ett språktest?
3. Är det ett brott mot demokratin att kvinnor har sämre betalt än män?
4. Rösträttsåldern borde vara 16 år istället?

Demokrati är världens sämsta statskick - om man bortser från alla andra (Winston Churchill)

OM DEMOKRATI

Två olika perspektiv på demokrati:

1. *Demokrati som styrelsesätt:* Demokrati är ett sätt att fatta beslut. Majoritetsprincipen, alla har en röst, yttrandefrihet. Ett sätt att styra ett land.

2. *Demokrati som livsstil:* Ett sätt att se på sig själv och andra människor, hur man förhåller sig till andra. Hemma, i skolan, på gatan mm. "Alla människors lika värde", "Sinnelagsdemokrati".

DEMOKRATINS FRAMVÄXT: VARIFRÅN KOMMER ORDET DEMOKRATI?

- Ordet kommer ifrån Grekiskan och betyder *Folkstyre*.
Demos – Folk
Kratei – Styre
- Grekland, 400 fkr.
- Athen var den ledande staten i Grekland. Här bodde ca 300 000 invånare.

HUR FUNGERADE DEMOKRATIN I ATHEN?

- De röstberättigade träffades uppe på stadens klippa Akropolis.
- Beslut fattades genom handuppräckning – Direkt demokrati.
- Frågorna som togs upp förbereddes av ett råd med representanter från stadens olika delar.
- På mötena röstade man om allt möjligt som kunde röra stadens angelägenheter.
- De inrättade domstolar. De var offentliga.

VAR DETTA EN BRA FORM AV DEMOKRATI?

På ett sätt var Antikens demokrati mer demokratisk än den demokrati var har idag:

- **Det var direktdemokrati, ej representativ demokrati.**
- **Inga valda politiker som fattade besluten.**
- **”Folket” bestämde. Alla fria män som hade fyllt 20 hade en röst i folkförsamlingen**

På ett annat sätt var den mindre demokratisk:

- **De som räknades som folket var bara en mindre del av befolkningen Athen. 30.000 människor av 300.000 medborgare.**
- **Vare sig kvinnor, slavar eller utlänningar var med i den demokratiska processen.**
- **Det fanns inget minoritetsskydd.**

DEMOKRATIN FÖRSVINNEN...

- Omkring 300 fkr upphör den grekisk kulturen. Makedonierna erövrade det grekiska området.
- Demokratin hade stött på kritik från omkringliggande länder där man ansåg att endast de med makt och "kunnande" skulle bestämma.
- Grekerna såg även att länder med "diktatur" fungerade mycket bättre.
- Demokratin försvinner från "folkets aréna" och återkommer senare i historien

MEDELTIDEN: GUD + KUNGEN= SANT

- Skillnad mot demokratin - hierarkiska samhällen:
- **Fram till 1500-talet - Europa kännetecknats av en kamp mellan kungar, kejsare, kyrkan och adel om makten i olika länder.**

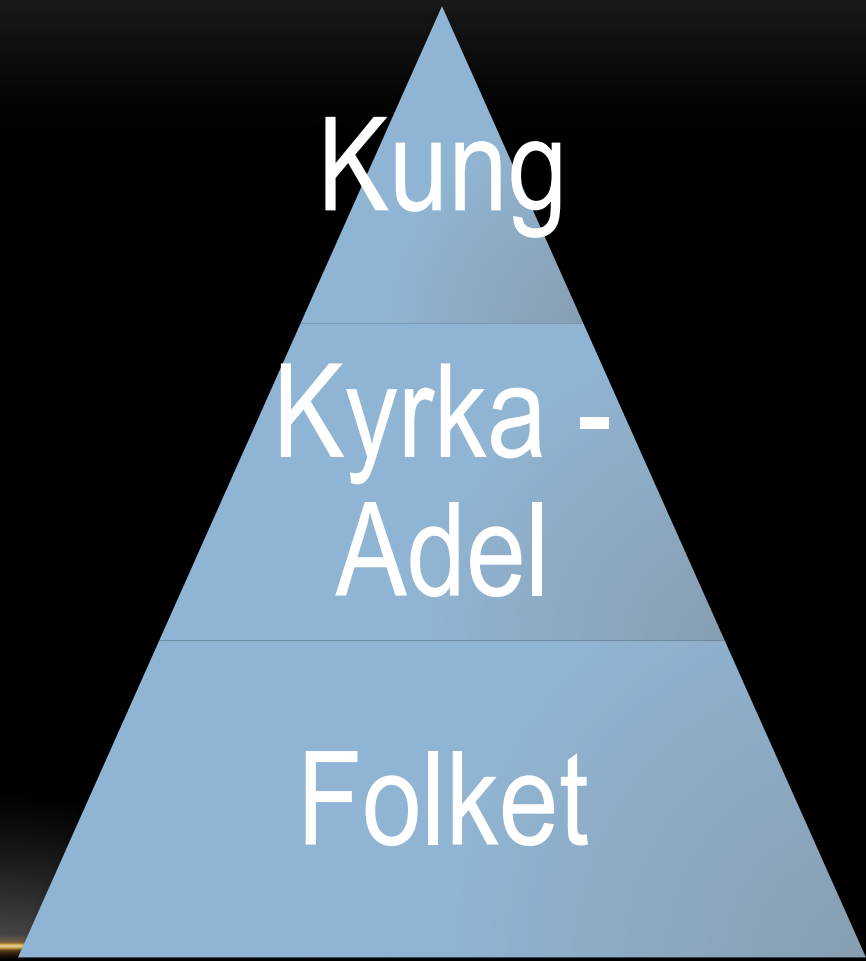
Folket hade inget att säga till om – alltså ej demokratiskt då alla inte samma värde

MEDELTIDEN:

GUD + KUNGEN= SANT

- Kungen överst och bestämde.
- Egendom lika med jord = Kungen förlänade jord till vasaller och under vasaller.
- Fast politisk och socialordning. Plikter mot under och överordnade.
- I botten de livegna
- Fram till och med 1600 talet. Kungar av Guds nåde
- Demokratiska inslag = ting, stämmor, byalag

UPPLYSNINGEN UNDER 1600- TALET

- Nya tankar växte fram gällande hur makten och bestämmandet skulle arrangeras i ett land. Reflexioner från ca 150 år av religionskrig. (1519 – 1648)
- Filosofer som John Locke och Thomas Hobbes, England, menade bland annat:
 - **Makten kommer inte alls från Gud.**
 - **Makten bygger istället på en överenskommelse mellan makthavarna och folket.**
 - **”Folket skall inte tjäna makten, utan makten skall tjäna folket”. Locke**

John Locke

Parlamentarism

- England 1689: Folkvalt parlament skall ha inflytande över lagstiftning och beskattning
- Parlamentet dock mest aristokratin men ändå en brytning mot det feodala
- Parlamentarism= Regeringen styr med riksdagens förtroende. Man bildar regering med riksdagens stöd eller accepteras av en majoritet. Regeringens förslag antas oftast i parlamentet.

UPPLYSNINGENS TANKAR SPRIDIS UT I EUROPA...

- Folk i Europa började kritisera kungamakten och orättvisorna i samhället.
- Man förde fram sina idéer som hyllade sunt förnuft, nytta, tolerans och åsiktsfrihet.
- Det spreds en optimistisk syn på den "vanlige" människan och på samhället.
- ***"I kraft med sitt förnuft kunde kanske människan förbättra det som Gud skapat"***
- Tidigare hade man sett maktordningen som given då den kom ifrån Gud. Nu såg man samhället som ett människoverk.
- Oberoende rang och stånd hade människan rätt till **liv, frihet och egendom**. Följdes inte dessa rättigheter hade människan rätt till att göra uppror – **revolution**.

AMERIKANSKA OCH FRANSKA REVOLUTIONEN

- Upplysningens tankar och idéer spreds sig till de européer som bosatt sig på den kontinent som Columbus av misstag upptäckte.
- Mitten av 1700-talet blir det uppror ibland de engelska kolonierna mot hemlandet England.
- Folket i kolonierna var trötta på att betala skatt till England då de ändå inte fick vara med och bestämma. "No taxation without representation"
- Frihetskriget leder till Självständighetsförklaringen 1776 som inleds med orden: "Alla människor är skapade lika".

FRANSKA REVOLUTIONEN

- Upplysningens idéer spred sig framförallt till den franska medelklassen.
- 1789 års revolution innebär att det franska folket självständigt tog ett stort steg mot en verklig demokrati.
- Skräckväldet fördes fram samtidigt som demokratin fördes in som begrepp. Demokratin som styrelseskick kom att uppfattas som något som leder till förtryck. Tiden var inte mogen ännu.
- En produkt av den franska revolutionen var "Deklarationen om de mänskliga rättigheterna". I denna deklARATION fastslog man att makten skulle utgå från folket.

Frihet på Barikaden

GLOBAL DEMOKRATISERINGSVÅGER

- 1828 – 1926
 - **USA, Storbritannien, Frankrike, Skandinavien.**
Demokratin var en följd snarare än en avsikt.
Långsam förändring
- 1943 – 1962
 - **Indien, Israel, Japan, V.Tyskland.** Här fanns ett demokratiskt syfte. En relativt snabb process.
- 1974 - 1991
 - **Syd- och Östeuropa, Latinamerika, stora delar av Afrika.** Även här fanns det ett demokratiskt syfte. Demokratiseringen var en relativt snabb process.

DEMOKRATIN I SVERIGE

- **Demokratis genombrott i Sverige**
- Utvecklingen av den svenska demokratin gynnades av att nykterhetsrörelsen, frikyrkorna och fackföreningarna växte fram på 1800-talet. Genom folkrörelserna lärde sig människor mötesregler, att skriva protokoll, argumentera för sin sak och att sköta ekonomi, lokaler och kontakter med myndigheter.
- För drygt hundra år sedan bildades också nya politiska partier i Sverige som med folkrörelsernas hjälp drev igenom rösträtt för alla män och kvinnor. Demokratis definitiva

genombrott i Sverige kom först **1921** då alla fick rösta i riksdagsvalet, även kvinnorna.